

Ny udenlandsk Literatur.

I.

Menier: Théorie et application de l'impôt sur le capital.
2e édit. revue et corrigée. Paris Plon & Cie, Guillaumin
& Cie. 1875. (664 S.)

Menier: La société d'économie politique et l'impôt sur le
capital. Smst. 1875. (140 S.)

Menier: Discours et conférences: Lille, Nîmes, Montpellier,
Cette, Béziers. Août-Septembre 1874. Smst. 1874.
(156 S.)

Hvem er Mr. Menier? Mange kjende ham maaske som en af Frankrigs største Chokoladefabrikanter; Færre vide Noget om hans Virksomhed som økonomisk Forfatter.

Menier begyndte i sin Tid sin industrielle Virksomhed med en beskednen Kapital; nu er han Millionær. I sin Fabrikation har han indført betydelige Forbedringer, og han skal have gjort flere ikke uvæsenlige kemiske Opdagelser. Senere kastede han sig over Landvæsenet; nu nyder han i Frankrig en høj Grad af Anseelse som intelligent og fremadskridende Agronom. Han har, som han selv siger, «solide Beviser» for at han ikke har spildt sin Tid paa Utopier og Illusioner, men tvertimod med Held forstaaet at bruge Videnskaben i Praxis, og han mener, at naar han saa godt har forstaaet at styre sine egne Anliggender, er det ikke umuligt, at han ogsaa kunde have noget Begreb om Samfundets.

For nogle Aar siden, navnlig siden 1871, begyndte han at rette sin Opmærksomhed mod Beskatningsspørgsmaalene.

Han fik den Ide, at alle Frankrigs Skatter skulde, vel ikke strax men lidt efter lidt, afløses af en eneste Skat paa den faste Kapital. *L'impôt sur le capital* er bleven hans kjære, stadige Tanke. Han udgiver Bog paa Bog herom, og holder Foredrag paa Foredrag. Den Virksomhed, han udfolder, er ligefrem utrolig. At han er en dygtig Mand, lader sig vel ikke nægte, og at han i det private Liv har tjent sig en Formue, bliver saameget mere forstaaeligt, naar man ser hen til den Ihærdighed og sjeldne Energi, hvormed han kjæmper for, hvad han har sat sig for. Han vil overvinde enhver Modstand, og, forsaavidt angaar Kapitalskatten, vil han visselig ogsaa faa tilstrækkelig megen Modstand at øve sine Kræfter paa. Der er først Avtoriteterne. Avtoriteterne have forbudt ham at udgive et økonomisk Tidsskrift, have undertiden endog sprængt de af ham sammenkaldte private eller halvt private Møder, have forbudt Salget af hans Skrifter paa Gaderne og Banegaardene osv. Ulykken er, at Manden er Republikaner: Republikanerne ere som bekjendt ikke vel sete i Marechal Mac Mahons «Republik». Dernæst er der de egenlige Nationaløkonomer. Ogsaa de have taget temmelig haardt paa ham. I det parisiske «Société d'économie politique» har han faaet sin Plan diskuteret gjentagende Gange, men de Nationaløkonomer, der dér føre Ordet, have — dog til Dels med Undtagelse af Pascal Duprat — været enige om at fordømme den. Men Menier lader sig ikke saa let afskrække. Han er nu engang bestemt paa at kæmpe for sin Ide, hvormange Kræfter og hvorstor en Del af sine Millioner han end maa ofre herpaa. I de mindste Kommuner i Frankrig opslaar han Plakater paa Murene; til alle Handlende sendes der Prospektus; over hele Landet spredes der tykke Bind og tynde Brochurer; alle Blade og Tidsskrifter, hvem Sligt kan interessere, sendes der Exemplarer til. Til «Nationaløkonomisk Tidsskrift» ere saaledes ovennævnte tre Skrifter sendte. Noget Udbytte af sin Agitation har han visselig ogsaa faaet, dog neppe noget pekuniært, hvorpaa han ganske vist heller ikke har gjort Regning, da han ved sine Bøgers Prisbillighed kun har tilsigtet deres størst mulige Udbredelse: det førstnævnte af de tre anførte Skrifter, et Bind

paa 664 Sider, sælges for kun 1 fr. 50, de to andre, for 25 c.! Men han har haft et andet og for ham væsentligere Udbytte: trods al Modstand fra Auctoriteterne — baade de politiske og de videnskabelige — har hans Plan fundet Anklang i talrige Kredse; ved sine Foredrag har han ofte høstet stærkt Bifald; mange af de franske Generalraad have tildels udtalt sig til Gunst for hans Plan, og fra mange andre tildels indflydelsesrige Sider er det blevet indrømmet, at det kunde være ønskeligt at indføre en Skat paa 1 pro Mille af den faste Kapital, da en saadan Skat kunde give den franske Statskasse et Tilskud, hvortil den haardt trænger, eller kunde afløse nogle af de urimeligste og ubilligste af de nu bestaaende Skatter; endelig er der til Nationalforsamlingen blevet indgivet Adresser om at faa Planen prøvet, foreløbig ved en Skat paa 1 pro Mille, Adresser bedækkede med over tredive tusinde Underskrifter. Saadan Tilslutning opmuntrer naturligvis; men der er rigtignok et langt Spring derfra og til Planens fulde Godkjendelse i Theori og Praxis.

Hved Planen væsentlig gaar ud paa, kan siges med forholdsvis faa Ord:

Menier vil have, at alle bestaaende Skatter afløses af en eneste Skat, og denne eneste Skat skal hvile paa Kapitalen, dog ikke paa den samlede Kapital, men kun paa den faste Kapital. Til den «faste Kapital» henregner han: «Jorden, Bygninger, Maskiner, Redskaber, Skibe, Vogne, Arbejdsdyr, Husgeraad, Møbler og Kunstgjenstande», — forsaavidt de nævnte Gjenstande ikke maa betragtes som Handelsvarer, thi i saa Fald henregnes de til den «flydende Kapital». Under denne hører nemlig «Raastoffer, Handelsvarer og Penge». Skatten fordeles imellem de Skattepligtige i Forhold til Salgsværdien af den faste Kapital, de besidde. Skatten betales af vedkommende Kapitalejer, og den hviler paa hele Kapitalen, uden Hensyn til om denne maatte være betyngt med Gjæld.

Dette er Hovedpunkterne i det menier'ske Forslag. At det lider af væsentlige theoretiske Fejl, og at det er ørkesløst at tænke paa dets Udførelse i Praxis, er saa selvindlysende, at en Kritik af det ikke behøves. Paa ét Punkt kunne vi give

ham Ret: i Theorien er den eneste Skat at foretrække fremfor det bestaaende Skattevirvar, og da det vel ikke er tilladeligt at tvivle om, at de sande Theorier engang ville sejre, ere ogsaa vi tilbøjelige til at tro, at den eneste Skat har en Fremtid for sig; men at den øvrige Del af Meniers Forslag, at hans «Skat paa den faste Kapital» ikke har megen Livskraft i sig, forekommer os saa temmelig utvivlsomt.

Uagtet vi saaledes ikke tillægge Meniers Plan noget praktisk og kun tildels et theoretisk Værd, ville vi dog ingenlunde dermed betegne hans Skrifter som ganske betydningsløse. Alle lide de ganske vist af megen Udværen og en stor Langtrukkenhed og en usalig Mangfoldighed af Gjentagelser; men de vidne ogsaa om, at Forf. er i Besiddelse af en sjeiden høj Grad af Flid og en virkelig betydelig Belæsthed. Navnlig det omfangrigeste af de tre ovenanførte Skrifter, det førstnævnte, indeholder en Del positivt Materiale, som det nok kan have sin Interesse at stifte Bekjendtskab med. Bogen aabnes med en historisk Udsigt over de forskjellige Opfattelser med Hensyn til Skattens Natur, der have gjort sig gjældende ligefra de ældste Tider til de nyeste. Forf. anfører og kritiserer de Definitioner af Skatten, der ere blevne opstillede af de fleste franske og af en Del engelske Økonomer; han forkaster dem, for derefter at fremsætte sin egen. Bogens næste Afsnit giver en udførlig Udvikling af Kapitalbegrebet. Derefter følger en Undersøgelse af de forskjellige Skatteregler, en Fremstilling og Kritik af de forskjellige Indtægtsskatter, en nøjagtig Redegjørelse for Kapitalskattens Anvendelse og en Gjendrivelse eller et Forsøg paa Gjendrivelse af alle de Indvendinger, der ere blevne fremsatte imod den. Det bedste og største Afsnit er imidlertid det, i hvilket der gives en Fremstilling af det bestaaende franske Skattevæsen; thi selv om Materialet heller ikke her er tilstrækkeligt bearbejdet, saa er det dog lykkedes Forf. at give et anskueligt Billede af dette uhyggelige Virvar, der forlanger at kaldes «Skattesystem». Dette Afsnit vil kunne læses med Udbytte, og den, der interesserer sig for det franske Skattevæsen, vil altid dér kunne finde en Del interessante faktiske Oplysninger. Menier har i ethvert Tilfælde indlagt sig

Fortjeneste ved sin skarpe Kritik af den fordømmelige Maade, hvorpaa den franske Finansadministration har ment at burde skaffe Staten Indtægter.

II.

J. S. Mill: *Dissertations and discussions*. Vol. IV. London, 1875.

I sin Avtobiografi siger J. S. Mill, at hans Aand «altid styrede fremad, lige rede til at lære og glemme det Lærte under Paavirkning enten af egne eller Andres Tanker». Dette var Mills Mening om sig selv. Men deltes den af Andre? Til Svar herpaa disse to Citater. Professor T. E. Cliffe Leslie siger: «Historien afgiver neppe noget andet Exempel paa en Filosof, der var saa rede (som Mill) til paany at overveje tidligere indtagne Stillinger, til at opgive dem, hvis de vare uholdbare, og til at lade sig lære af sine egne Disciple.» Dr. E. Dühring taler derimod om Mills «sjeldne Haardnakkethed og Mangel paa Bevægelighed» og siger, at han som Forfatter «allerede tidlig viser sig som færdig og ikke mere tilgængelig for nogen betydelig Udvikling. De engang tilegnede Hovedideer have hos Mill fra Begyndelsen af næsten været forstenede, og efter 1848 er der nu slet intel Spor til en levende Uddannelse.» Modsætningen er iøjnefaldende. Til Støtte for sin Mening henviser Mill bl. A. til den Udvikling, hans store Værk, «*Princ. of p. e.*», i Aarenes Løb gennemgik; men Dühring mener, at netop en Sammenligning af dette Værks forskellige Udgaver vil bekræfte «det Stereotype og Forældede» i den mill'ske Fremstilling.

Som i saa mange andre Tilfælde ligger vel ogsaa her Sandheden imellem de to Yderligheder. Der var ganske vist visse Hovedideer, som Mill ikke var rede til at glemme; der var visse Punkter, paa hvilke han viste sig uvillig til at lære. Men man gaar visselig for vidt, naar man tillægger ham fuldstændig Mangel paa Bevægelighed. Naar man, i Stedet for kun at holde sig til hans «*Principles*», tager hans forskellige mindre Afhandlinger med i Betragtningen, vil man ikke kunne